

MESLEK İDEALLERİ VE GİRİŞİMCİLİK NİYETLERİ

Doç. Dr. Recep ÇİÇEK

Niğde Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, recep@nigde.edu.tr

Doç. Dr. Ufuk DURNA

Akdeniz Üniversitesi Alanya İşletme Fakültesi

Özet

Günümüzde ülkeler refah düzeyinin artırılması, istihdam sorunlarının giderilmesi, gelir dağılımının dengeli olması için girişimciliğe büyük önem vermektedirler. Ülkeler toplumlarını daha girişimci hale getirmek için büyük teşvik mekanizmaları oluşturmakta bu yönde bir kültür oluşumu için yönlendirici faaliyetler yapmaktadırlar. Bu bağlamda, kamu kurumları, okullar ve sivil toplum kuruluşları tarafından çeşitli eğitsel, sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenmektedir. Girişimcilik başkalarının göremediği fırsatları görüp, risk alarak bir girişimi başlatma faaliyetidir. Başarılı bir işletme kurabilmek için girişimcinin sahip olması gereken pek çok nitelik ve yetenek bulunmaktadır.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin bireysel özellikleri, girişimcilik eğilimleri ve meslek idealleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Cinsiyet ile akademisyenlik ideali, kendi işini kurma ideali, maaş garantisi ve ekip çalışması arasında ilişki belirlenmiştir. Akademisyenlik ideali ile okul başarısı, bir ideale hizmet, yoğun çalışma temposu, arasında ilişki bulunmuştur. Devlet memuru olma ideali ile maaş garantisi ve bir ideale hizmet arasında ilişki belirlenmiştir. Ayrıca okul başarısı ile maaş garantisi arasında ilişki bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Girişimcilik, Meslek İdealleri, Girişimcilik Niyetleri.*

PROFESSIONAL IDEALS AND ENTREPRENEURIAL INTENTIONS

Abstract

Today, countries of the increasing level of welfare, elimination of employment issues, income distribution are attached great importance to entrepreneurship to be balanced. Entrepreneurship is one of the most important characteristic of knowledge economy with globalization process. For the globalization economic factors and enlarging marketing dimensions it has become a reality that the importance of entrepreneurship has been increased. In today's increased economic competitions, it is an important factor to develop entrepreneurs' capabilities of our own countries people.

For these purpose in this study, university students and their individual characteristics, entrepreneurship trends and relationships between professional ideals are investigated. Gender and scholars of the ideal of their own work setting up ideal salary guarantee and teamwork between the relationships have been determined. Academics and school performance of an ideal, an ideal service-intensive work pace, was found between. With the ideal of becoming a civil servant salary guarantee and an ideal relationship between the services has been identified. In addition, a relationship between school performance and salary are guaranteed.

Key Words: *Entrepreneurship, Professional Ideals, Entrepreneurs Intentions.*

Giriş

Küreselleşen dünyada eğitimin ve bilgi teknolojilerinin öneminin artmasıyla birlikte, iyi eğitilmiş insan gücünün ülkelerin kalkınmasındaki yeri gün geçtikçe daha iyi anlaşılmaktadır. Gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde eğitim yalnızca teorik anlatımlara dayanmamakta, insanın gerçek potansiyelini ortaya çıkarabilmek amacıyla uygulamalı eğitimlere de ağırlık verilmektedir. Ülkelerin en değerli sermayeleri olan insan kaynakları ve bunların yetenekleri ülkeleri zenginleştirmektedir. İnsan sermayesi entelektüel birikim ve bireysel yetenekleriyle işletmelere değer katmakta, rekabet gücünü arttırmaktadır. Kişileri sadece birer çalışan değil çevreyi tanıyan, risk alabilen, farklı düşünebilen ve bu özellikleri uygulamaya dönüştürebilen bireyler olarak yetiştirmek gerekmektedir.

Girişimciliğin öneminin artması, iktisadi ve sosyal gelişme açısından hayati işlev görmesiyle yakından ilişkilidir. Giderek artan girişimci faaliyetler, durgun ekonomileri harekete geçirmede büyük rol oynamakta ve yeni iş alanlarının oluşturulmasına ve istihdam sorunlarının çözümüne katkı sağlamaktadır. Teknolojik gelişmenin ivmesini arttırmasında da girişimci faaliyetlerinin büyük rolü olduğu bilinmektedir. Girişimcilik, aynı zamanda gelişmekte olan ekonomilerin büyümeleri için de, zaruri bir araç olarak görülmektedir (Aytaç ve İlhan, 2007:101).

Öğrenciler değişen dünya düzenine uyum sağlamak ve yeni bakış açıları geliştirebilmek için formüllerden çok bireysel ve özgün model ve bakış açılarına sahip olmalıdırlar (Bozgeyik, 2005). Girişimcilik zihniyeti basmakalıp ve dogmatik yargıların çok ötesinde araştıran, düşünen, tartışan ve sorgulayan bir anlayış yapısını gerektirir.

Bilindiği üzere istihdamın büyük çoğunluğunu KOBİ dediğimiz küçük ve orta boy işletmeler karşılamaktadır. Bu işletmelerde sermaye olarak çoğunlukla yetenekler ve beceriler ağırlıktadır. Bunlar finansal sermayesi kısıtlı olan işletmelerdir. Bilinen büyük işletmeler istihdamın yaklaşık sadece dörtte birini karşılamaktadır. Bu açıdan bakıldığında çoğunlukla girişimcilik yeteneğine dayalı küçük işletmelerin artması işsizliğin azaltılması konusunda önemli bir potansiyele sahip olduğu söylenebilir. Üstelik bu işletmeler insan vücudunda olduğu gibi hücrelere kan taşıyan kılcal damarları oluşturmaktadır. Bu işletmeler ekonomik kriz dönemlerinde değişebilen üretim yapısı itibarıyla değişikliklere kolayca uyum sağlayabilmektedir.

Türk insanının daha girişimci olduğu, bu konularda araştırma yapan yabancı bilim adamları tarafından da kabul edilmektedir. Bu nedenle ülkemizde de özellikle üniversiteye adımını atan her öğrenciye girişimci adayı gözü ile bakmak ve onları içinde yaşadıkları çevrenin çeşitli konulardaki potansiyellerinin farkına varabileceği, sorunları birer fırsat gibi değerlendirebilecekleri bilgi ve becerilerle donatmak, yaratıcılığı bastırılmayıp özendirilmiş insanlar olarak yetişmelerini sağlamak büyük önem arz etmektedir (Titiz, 1999: 218).

2. Girişimciliğin Tanımı, Önemi, Özellikleri ve Fonksiyonları

Girişimcilik; çevremizdeki olanakları görme, bu olanakları projelere dönüştürme ve projeleri uygulama sanatıdır. Girişimci, yeni tedarik kaynakları, yeni satış piyasaları, yeni ürünler, yeni süreçler ve yeni organizasyon şekillerini uygulayarak eskiyi yeni ile ikame eden, kısaca sürekli bir yenilik süreci içinde eskiyi terk edip daha etkin yeni yolları ve yöntemleri devreye sokarak (yıkıcı yaratıcılık) yaşayan kişiler olarak tanımlanmaktadır (yazarlar, yıl). Girişimcilerin ekonomik büyümenin en önemli aktörü olduğunu iddia edilmektedir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004). Girişimciliğin birçok tanımı yapılmasına rağmen bütün taraflar tarafından üzerinde uzlaşılan kesin bir tanımı yoktur. Girişimcilik konusunda yapılan tanımlardan bazıları aşağıda verilmektedir.

Girişimci, ihtiyaçları karşılamak üzere iktisadi mal ve hizmet üretiminin gerçekleştirilebilmesi için üretim faktörlerini bir araya getiren kişidir (Karalar 2001:3).

Girişimci "fırsatları algılayarak, gerekli kaynakları bir araya getiren, riski üstlenen ve karı hedefleyen kişi " olarak ekonomik yaşamın bel kemiği olan işletmeleri faaliyete geçirme, kapasitelerini artırma, azaltma ve ya tamamen kapatma gibi yatırım kararlarını alan, kendi işini kuran ve geleceği kendisi belirleyen kişidir" (Gürol, 2006: 4).

"Girişimci kendine güvenen, bilinen riskleri üstlenmekten çekinmeyen, çevresini araştıran ve işlerin daha iyi nasıl yapılabileceğini merak eden kişi"(Bird, 1998: 44).

Girişimciliğin birçok tanımı olmakla beraber, bu tanımların tümünde ortak olan nokta girişimcinin daima "başkalarının baktığı ama göremediği fırsatları görüp, bunları birer iş fikrine dönüştürebilmesi" ve "risk almaya yatkınlığıdır". Bu özellikler dünyanın her yerindeki girişimcilerin ortak özelliğidir (Tekin, 2005: 2).

Bazı yazarlar girişimcileri bağımlı ve bağımsız girişimciler olarak ikiye ayırmaktadır. Bağımsız girişimciler; girişimi kurma ve devamını sağlama konusunda finansal açıdan tam yetki sahibi olan kişilerdir. Bağımlı girişimciler ise, kurulmuş olan girişimi devam ettiren kişilerdir (Kutan, 2003: 59).

Girişimcinin faaliyetlerindeki asıl hedef kar elde etmektir. Fakat kar ederken her şey mubah değildir. Para kazanmak için her yolu meşru kabul eden bir anlayışı benimseyenlerin iş adamı olarak kabul edilmesi, ekonomik değerlerin yaratılmasında en önemli üretim faktörü olarak kabul ettiğimiz girişimciliğin yozlaşmasına neden olacaktır (Kapu, 2001:5; Durukan, 2005:131).

Girişimcilikle ilgili tanımlara bakıldığında, yenilik ve yaratıcılık kavramları içerecek biçimde tanımlandığı belirlenmiştir. Modern işletmecilik düşüncesine göre hareket eden işletme yöneticilerinin girişimcilik kavramını yenilik, esneklik, dinamik olma, risk alma, yaratıcılık ve gelişim odaklılık gibi kavramlarla belirttikleri görülmektedir (Muller, 2004: 191).

Geri kalmış toplumların en önemli sorunlarından biri, girişimci niteliklerine sahip kişilerin az olması ya da mevcudun yeterince desteklenmemesidir.

Girişimcilerin değeri, kazandıkları büyük miktarlardaki paralarla değil aksine oluşturdukları ekonomik değerlerle ölçülmektedir (Durukan, 2007: 29).

İnsanları girişimci olmaya yönelten birçok faktör bulunmaktadır: Bu faktörler şu şekilde sıralanmaktadır (Bozkurt, 2000: 95):

- Kendi isinin patronu olmak, başkalarından emir almamak ve yeteneklerini kullanabilmek her şeyden önce özgürlük sağlamaktadır.
- Kişinin kendi işi ve kendi mutluluğu için aldığı kararları gerçekleştirerek arzularına ulaşması isteklendirme sağlayıcı bir güç olmaktadır,
- Bir fikri ya da düşünceyi kendi isini kurarak gerçekleştirmek, istediği bir işte çalışabilmek ve böylece sahip olduğu potansiyellerine ulaşmak,
- Birçok insan isini sıkıcı olarak bulur ve kendi isini kurduğunda tüm hünelerini ve bilgilerini kullanacağına inanır,
- Tanınma ve saygınlık kazanma, yaptıklarıyla toplumda iz bırakma isteği,
- Para kazanma, gelir düzeyini arttırma ve refah içinde yasama isteği,
- Başka insanların göremedikleri ya da uğraşmadıkları işleri keşfedip bu fırsattan yararlanabilmek için işyeri kurmak
- Farklı olmanın gerçekleştirilmesi de önemli bir adım olarak görülmektedir. Girişimciler, hem kendi amaçlarını gerçekleştirmekteler hem de toplumun amaçlarına hizmet etmektedirler.

Girişimcilikle toplumsal/kültürel yapılar arasında yakın bir ilişki vardır. Bazı toplumlar girişimcilik konusunda yüksek performans gösterirken diğerlerinde aynı performans görülmemektedir. Sosyal bilimciler bu farkın oluşmasında kültürün oynadığı rol üzerinde durmaktadırlar. Toplumun yapısal koşulları, değer ve norm sistemleri, her hangi bir davranışın/ hareketin oluşmasını doğrudan etkileyebilmektedir (Aytaç, 2006, 139). Sanayileşmiş batı ülkelerinde girişimcilik, sosyal değerler sistemi tarafından desteklenmektedir. Bu ülkelerde, girişimciler ödüllendirilmekte ve onlara kahraman rolü verilmektedir (Avşar, 2007: 5).

Girişimciliğe etki eden çeşitli faktörler bulunmaktadır. Girişimciliğe en çok etkisi olan faktörler sırasıyla; aile, kişinin aldığı eğitim, kişisel inanç ve değerleri, yaş, is tecrübesi, finans (özellikle risk sermayesi) ve rol modelleridir (Bozkurt, 2000: 96).

2.1. Başarılı Girişimcilerin Kişilik Özellikleri

Girişimci insanın özelliklerini diğer insanlardan ayıran bir liste hazırlamak elbette ki imkânsızdır. Bununla birlikte; su ana kadar girişimciliği inceleyen birçok araştırmanın, girişimcilik özelliklerinde belirli ortak kavramları içerdiğini görmekteyiz. Başarılı girişimciyi ortaya çıkaran belli baslı özellikleri ve nitelikleri şu şekilde özetlemek mümkündür (Cansız, 2007:59–63; Brazeal, 2003:37; Kuratko ve Hodgetts, 1998:106; Erdem, 2001:46; Avşar, 2007: 8–13; Alpkan vd., 2005:177; Keskin vd., 2002; Korkmaz, 2002; Drucker, 1993:392; Bozkurt, 2000:99; Durukan, 2007: 30; Örcü vd., 2007:29):

- Risk alabilmeli ve riske girmeyi varlığının bir parçası olarak görebilmelidir,
- Girişken olmalıdır ve liderlik yeteneğine sahiptir.
- Analiz yeteneğine sahip ve çevresindeki insanlara güven verebilmelidir.
- Müşteri ve çalışanları ile iyi bir iletişim içinde olabilmelidir.
- Yaratıcı, yenilikçi ve değişiklikleri benimseyebilen kimsedir.
- Güçlü bir ikna yeteneğinin olması daha başarılı olmasını sağlayacaktır,
- Girişimci ileriye görebilen kişi ve tehlikeden kaçmaz.
- Sorunları hızlı bir biçimde çözebilme yeteneğine sahip olmalı,
- Tavizsizdir, işlerin zamanında ve doğru yapılmasını ister.

Bilgi toplumunda girişimcilik yapacak liderler; dünyaya yeni bir gözle bakmalı, geleceği tanımalı, daha hızlı yanıt verebilmeli, kaynakları rasyonel kullanma, çeşitlilikten yararlanma ve mit ya da sembollerini kullanma becerisini sahip olması gerekmektedir (Gül, 2005).

2.2. Girişimciliğin Gelişmesini Engelleyen Unsurlar

Girişimcilik eğilimlerinin oluşmasında bireyin hem kişisel özellikleri hem de çevre ile olan ilişkileri etkili olabilmektedir. Bunun yanında eğitimle bazı kavramların ve açmazların çözümlenmesi gerekmektedir. İnsanlar fırsatlardan haberdar ise düşünmeye, planlamaya, uygulamaya yani harekete geçmeye başlayacaktır. Girişimcilik potansiyeli olan kişiler yeniliklere açık, risk alma eğilimli, yaratıcı, yetenekli ve fırsat peşinde olma şeklinde ifade edilmektedir. Bu özelliklere sahip bireyler potansiyel girişimci olarak belirtilmektedir (Durukan, 2007: 30). Girişimcilik açısından kültür, bitkiler için gerekli olan toprak yapısına benzetilebilir. Her toprak yapısı nasıl ki, her bitkinin yetişmesine uygun olmazsa; her kültürel yapıda girişimcinin yetişmesine uygun koşulları sağlamayabilir ve engel oluşturabilir.

Girişimcilerin belli özellikler taşıdığı ve bazı kültürlerin bu özelliklerin yeşermesine fırsat verdiği belirtilmesine rağmen, gerçekte kesin bir kural oluşturmak mümkün olamamaktadır. Örneğin, bazı büyük girişimler toplu halde harekete geçmeyi gerektirmektedir. Bu açıdan kolektivist kültürler bu tür girişimlere daha kolay zemin hazırlayabilmektedir. Örnek olarak, Doğu Asya ülkelerinde girişimci kişiler yerine, girişimci aile yapısı görülmektedir. Bu aileler girişimci olarak ekonomik hayatta önemli rol oynamaktadırlar. Yine, kolektivist kültür mensupları arasında bu bağ yüzünden, şirket içi iletişim daha rahat yapılabilmektedir. Keza, kolektivist kültürlerde işletme yönetimi daha kolay olmakta ve başarı oranının da yüksek olduğu gözlenebilmektedir. Böylece büyük organizasyonlar daha rahat yönetilebilmekte, grupsal karar alma ve uygulama daha rahat olabilmektedir. Bu açıdan kültürel etki boyutu değişik etken ve bakış açılarıyla çok yönlü bir yapı arz etmektedir (Avşar, 2007: 25).

2.2.1. Girişimcilik Eğiliminin Oluşumu ve Girişimcilik Eğitimi

Girişimciliği bazı kalıplara sokmaya çalışmak ya da belli sınırlamalara tabi tutmak, bazı yönlerden hatalı olabilir. Girişimciliği bizim fark edemediğimiz başka faktörlerde etkili olabilir. Ayrıca, etkili olan bir faktörün, girişimciliğin her aşamasında etkili olacağı da söylenemez (Avşar, 2007: 25).

Girişimcilik eğilimi, bir açıdan kişisel motivasyon ile ilişkilidir. Bu açıdan, girişimci başarısının gelişmesi ve pratikte etkili sonuçların alınmasında, kişinin kendi güdülenmesi (motivasyonu) önemli bir yer tutar. Bazen girişimci rolünü iyi tanımlamamış olabiliyor ve ortaya çıkan belirsizlikler kişiyi zorlayabiliyor. Çünkü ortaya çıkan belirsizliğin oluşturduğu telaş, kişiyi strese sokarak, pozitif neticeler alınmasını zorlaştırabiliyor. Bu anlamda girişimciyi motive eden faktörleri özetleyecek olursak; başarı isteği, istenilen çıktılar elde etmek, faaliyet üzerinde kontrol sahibi olmak, yüksek performans, yenilik yapmak, gelecekte bir şeyler yapabilme arzusu vb. etkenleri sıralayabiliriz (Avşar, 2007: 25).

2.2.2. Girişimciliği ve Girişimciliğin Gelişmesini Engelleyen Unsurlar

Toplumsal refah düzeyi arttırılmak isteniyorsa girişimciliğin önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik çabalar içine girilmesi gerekir. Girişimciliği ve girişimciliğin gelişmesini engelleyen unsurlar şunlardır (Durukan, 2007: 33; Titiz, 1994: 60–78, Müftüoğlu; 2004: 199–115):

Sosyal Çevre: Ülkemizde girişimciliği engelleyen unsurların en önemlilerinden biri, sosyal çevre olarak kabul edilmektedir. Kırsal kesimde baskıcı bir çevre ve aile yapısında yetişen birey, hayatının ilerleyen dönemlerinde kendine güveni olmayan, dahası devamlı hata yapma ve hesap verme korkusu içerisinde tamamen pasif ve edilgen bir kişiliğe bürünmektedir.

Bireyin aile ve sosyal çevresinden edindiği kültür ve görgü gibi normlar tüm hayatı boyunca kendisini etkilemektedir. Bireyler özgür olduğu ve fikirlerini özgürce ifade edebildikleri ölçüde girişimciliğin temel unsuru olan yenilik yapma konusunda başarılı olabilirler.

İşletme Sahiplerinin Teknik Kökenli Olması: Üretim konusunda çok yetenekli olan Türk girişimcisi, piyasaya yönelik olarak düşünme, değerlendirme ve finansman konularında yeterince başarılı olamamaktadır.

Fizibilite (Uygulanabilirlik) Çalışmalarının Yetersizliği: Fizibilite raporu yaygın bir yanılgıya göre, devletten teşvik alabilmek için yapılması gereken bir bürokratik işlem olarak değerlendirilmektedir. Oysaki devlet, yatırımı karlılık yönünden değil, kendi koyduğu yatırımın ihracata yönelik olup olmadığı ve geri kalmış bölgelerin kalkınmasına katkı sağlayıp sağlamadığı gibi çok geniş bir çerçeveden değerlendirir. Yani, onay verilen her rapor kar sağlayacak demek değildir. Bu analizi yatırımcıların kendileri yapmaları gerekirken, olay ülkemizde oldukça yanlış değerlendirilmektedir.

Piyasa Araştırması: Faaliyet gösterilecek hedef pazar çok dikkatli seçilmeli ve analiz edilmelidir. Ülkemizde bu konuya da yeterli özen gösterilmemektedir.

Yenilik: Genelde Ar-Ge çalışmalarına zaman kaybı ve masraf olarak bakan girişimciler, yenilik yapamamakta ve kısa zamanda piyasadan silinmektedirler.

Aile İşletmeciliği: Geleneksel aile işletmeciliği anlayışı büyümenin önündeki en büyük engel olarak görülmektedir. Küçük iken aile bireylerinin dayanışması ile sorunların üstesinden kolaylıkla gelebilen işletmeler, kritik büyüme aşamasına geldiğinde dağılma sürecine girmektedirler. Bu nedenle büyüme aşamasında girişimciler, mutlaka uzman bir yönetici istihdam etmelidirler.

Finansman Sorunu: Girişimciler sahip oldukları küçük ve orta ölçekli işletmeleri için, düşük faizli ve uzun vadeli kredi bulma konusunda sıkıntı çekmektedirler.

Bilgi Eksikliği: Bilgi edinme, bilgi işleme ve bu bilgileri değerlendirme konusunda, Türk işletmelerinin çoğu henüz dünya ölçeğinde rekabet edememektedir.

Devlet Yönetiminin Girişimciye Bakış Açısının Değiştirilmesi: Toplumumuzun girişimciye bakış açısındaki olumsuzlukların, yönetimi oluşturan kamu görevlilerinin hiç olmazsa bir kısmına yansıdığı şüphesizdir. Bu tutum, zaman zaman kamu görevlilerinin girişimcilere kötü muamele etmelerine ve işlemlerini savsaklamalarına kadar gidebilmektedir.

Toplumun, Girişimciye Bakış Açısının Değiştirilmesi: Bireylerin zihinlerindeki “kötü zengin adam” izleniminin giderilmesi gerekmektedir.

Tüm dünyada olduğu üzere Türkiye’de girişimciliğin önünde çeşitli engeller bulunmaktadır. Türkiye’de girişimciliğin önündeki en büyük engeller; ekonomideki istikrarsızlık, bürokratik engeller, bilgi eksikliği ve özgüven eksikliğidir (Uygun, 2006; 165).

3. Meslek İdealleri Ve Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma

3.1 Araştırmanın Önemi ve Amacı

Günümüzde dünya ekonomisine girişimciler yön vermektedir ve ülkelerin refah düzeyinin artmasında ülkedeki girişimci sayısı önemli hale gelmektedir. Gelişmiş ülkeler halklarını daha girişimci hale getirmek, girişimcilik özelliklerini toplumun bütün katmanlarına yaymak için büyük çaba sarf etmektedirler. Girişimcilik eğilimlerinin kazanılmasında üniversite ortamı büyük önem taşımaktadır. Toplumun gelecekte şekillenmesinde büyük katkıları olacak olan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, mesleki idealleri ve bunları etkileyen unsurların belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesinde gelecekteki meslek idealleri önem olmaktadır. Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini ve meslek ideallerini etkileyen unsurların belirlenmesidir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenci sayısı 139'dur. Fakültede öğrenim gören öğrenci sayısı 1391'dir. Bunun 792'si kız öğrencilerden, 599'u erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırmada yüz yüze anket tekniği kullanılmıştır. Anket, öğrencilerin bireysel özellikleri, meslek idealleri, girişimcilik ve meslek ideallerini etkileyen unsurlar şeklinde üç bölümden oluşmaktadır. Ankette Aslan'ın (2002) ölçeğinden yararlanılmıştır. Örneklem yöntemi olarak rastgele örneklem yöntemi uygulanmıştır. Ders aralarında kantin ve dersliklerde bulunan öğrencilere bu anket uygulanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, ikamet, okul başarı durumları ve öğrenci ailelerinin gelir düzeyleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

3.3. Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyet, İkamet, Okul Başarı ve Ailelerinin Gelir Düzeyleri

Cinsiyet	Sayı	%	İkamet Yeri	Sayı	%
Kız	64	% 46	İl	79	% 57
Erkek	75	% 54	İlçe	51	% 37
Toplam	60	%100	Köy	8	% 6
			Toplam	60	%100
Okuldaki Başarı	Sayı	%	Gelir Düzeyi	Sayı	%
Yüksek	50	% 36	Yüksek	20	% 14
Orta	64	% 46	Orta	110	% 79
Düşük	24	% 18	Düşük	9	% 7
Toplam	60	%100	Toplam	60	%100

$X^2=12,433$ ve $p<,002$ sonucuna göre cinsiyet ile akademisyenlik mesleğinin tercihi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tablo 2'de görüldüğü gibi akademisyen olmak isteyen kız öğrencilerin oranı (% 40), erkek öğrencilerinkine göre (% 21) çok daha yüksektir. Erkek öğrencilerin yarısı akademisyen olmayı hiç düşünmemektedirler.

Tablo 2:Cinsiyet ve Akademisyenlik İdeali /Cinsiyet ve Kendi İşini Kurma İdeali İlişkisi

Kendi İşini Kurma	Cinsiyet		Cinsiyet		
	Kız - %	Erkek - %	Kız - %	Erkek - %	
Çok isteyen	14 - % 23	41 - % 55	Çok isteyen	24 - % 40	16 - % 21
Orta düzeyde isteyen	10 - % 16	17 - % 23	Orta düzeyde isteyen	23 - % 38	21 - % 28
Hiç istemeyen	38 - % 61	16 - % 22	Hiç istemeyen	13 - % 22	38 - % 51
Toplam	62 - %100	74 - % 100	Toplam	60 - %100	75 - % 100
Değer	Serbestlik Der.	Anlamlılık	Değer	Serbestlik Der.	Anlamlılık
23,154	2	,000	12,433	2	,002

$X^2=23,154$ ve $p<,001$ sonucuna göre cinsiyet ile kendi işini kurma tercihi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tablo 3’de görüldüğü gibi kendi işini kurmak isteyen erkek öğrencilerin oranı (% 55), kız öğrencilerininkine (% 21) göre çok daha yüksektir. Kız öğrencilerin yarısından çoğu (% 61) kendi işini kurmayı hiç düşünmemektedir. Bu sonuca göre, kendi işini kuran girişimciler içinde erkeklerin önemli bir ağırlığa sahip olmasının nedeni, kadınların kendi işini kurma eğilimlerinin düşük olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Cinsiyet ile devlet memurluğu, özel sektör, bankacılık, muhasebecilik, baba mesleği arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Ailenin ikametgâh yeri ve gelir düzeyi ile meslek idealleri arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 4: Cinsiyet ile Maaş / Cinsiyet ile Ekip Çalışması İlişkisi

	Cinsiyet		Cinsiyet		
	Kız - %	Erkek - %	Kız - %	Erkek - %	
Maaş Garantisi	Ekip Çalışması				
Önemli	39 - % 66	32 - % 44	Önemli	15 - % 25	21 - % 29
Orta	12 - % 20	28 - % 39	Orta	14 - % 24	30 - % 42
Önemsiz	8 - % 14	12 - % 17	Önemsiz	30 - % 51	21 - % 29
Toplam	59 - %100	72 - % 100	Toplam	59 - %100	72 - % 100
<i>Değer</i>	<i>Ser Der.</i>	<i>Anlamlılık</i>	<i>Değer</i>	<i>Ser. Der.</i>	<i>Anlamlılık</i>
6,666	2	,036	7,187	2	,028

$X^2=6,666$ ve $p<,036$ sonucuna göre, cinsiyet ile gelir garantisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tablo 4’de görüldüğü gibi kız öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 66) gelir garantisini çok önemli bulurken, erkek öğrencilerin yarıdan azı (% 44) gelir garantisini çok önemli bulmaktadır. Tablo 3’de görüldüğü gibi kız öğrencilerin büyük kısmı (% 61) kendi işini kurmayı hiç istememektedirler. Sonuçta kız öğrencilerin maaş garantisi olan işlere daha eğilimli oldukları görülmektedir.

$X^2=7,187$ ve $p<,028$ sonucuna göre, cinsiyet ile ekip çalışması arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tablo 5’de görüldüğü gibi kız öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 51) ekip çalışmasını önemsiz bulurken, erkek öğrencilerin yarıdan azı (% 29) ekip çalışmasını önemsiz bulmaktadır. Ekip çalışmasını orta derecede önemli bulan erkeklerin oranı kız öğrencilerin oranına göre iki katına yakındır.

Cinsiyet ile kar elde etme, bağımsız çalışabilme, kişisel tatmin sağlama, bir ideale hizmet, yoğun tempo arasında bir ilişki yoktur.

Tablo 6: Okul Başarısı ile Maaş Garantisi Arasındaki İlişki

	Okul Başarısı		
	Düşük - %	Orta - %	Yüksek - %
Maaş Garantisi			
Önemli	11 - % 50	27 - % 44	33 - % 72
Orta	6 - % 27	26 - % 42	8 - % 17
Önemsiz	5 - % 22	9 - % 14	5 - % 11
Toplam	22 - %100	62 - % 100	46 - % 100
	<i>Değer</i>	<i>Serbestlik Der.</i>	<i>Anlamlılık</i>
	10,654	4	,031

$\chi^2=10,654$ ve $p<,031$ sonucuna göre, okul başarısı ile gelir garantisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tablo 6'da görüldüğü gibi okul başarısı yüksek olan öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 72) gelir garantisini çok önemli bulurken, okul başarısı düşük öğrencilerin yarısı (% 50) gelir garantisini çok önemli bulmaktadır. Maalesef okul başarısı yüksek öğrencilerin daha çok maaş garantisi olan üst düzey devlet memurluğunu tercih etmeleri girişimci kalitesinin düşmesine neden olmaktadır.

Okuldaki başarı ile kar elde etme, bağımsız çalışabilme, kişisel tatmin sağlama, bir ideale hizmet, yoğun tempoda çalışma ve ekip çalışması arasında bir ilişki yoktur.

Tablo 7: Akademisyenlik İle Okul Başarısı Arasındaki İlişki

Akademisyenlik	Okul Başarısı		
	Düşük - %	Orta - %	Yüksek - %
Çok isteyen	4 - % 17	14 - % 22	22 - % 46
Orta düzeyde isteyen	6 - % 26	24 - % 38	14 - % 29
Hiç istemeyen	13 - % 57	25 - % 40	12 - % 25
Toplam	23 - % 100	63 - % 100	48 - % 100
	<i>Değer</i>	<i>Serbestlik Der.</i>	<i>Anlamlılık</i>
	9,835	4	,043

$\chi^2=9,835$ ve $p<,043$ sonucuna göre, okul başarısı ile akademisyenlik mesleğinin tercihi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tablo 7'de görüldüğü gibi okul başarısı yüksek öğrencilerin içinde akademisyen olmak isteyenlerin oranı (% 46), okul başarısı düşük öğrencilerininkine (% 17) göre çok daha yüksektir. Okul başarısı düşük öğrencilerin yarısından çoğu (% 57) akademisyen olmayı hiç düşünmemektedir. Okuldaki başarı ile devlet memurluğu, özel sektörde çalışma, bankacılık, muhasebecilik, kendi işini kurma, baba mesleği arasında anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 8: Akademisyenlik ile Bir İdeale Hizmet Arasındaki İlişki

Akademisyenlik	İdeale Hizmet		
	Önemli - %	Orta - %	Önemsiz - %
Çok istenen	17 - % 50	8 - % 14	9 - % 27
Orta düzeyde isteyen	7 - % 21	26 - % 45	11 - % 34
Hiç istenmeyen	10 - % 29	24 - % 41	16 - % 39
Toplam	34 - %100	58 - % 100	36 - % 100
	<i>Değer</i>	<i>Serbestlik Der.</i>	<i>Anlamlılık</i>
	15,658	4	,004

$X^2=15,658$ ve $p<,004$ sonucuna göre, bir ideale hizmet etmek ile akademisyenliği tercih etme arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tablo 8’de görüldüğü gibi, bir ideale hizmet etmek isteyenlerin yarısı akademisyen olmak istemektedirler. Bir ideale hizmet etmeyi önemsiz görenlerin % 27’si akademisyen olmak istemektedirler. Akademisyenlik idealist insanların yapması gereken bir meslektir.

Tablo 9: Akademisyenlik ile Yoğun Çalışma Temposu İlişkisi

Yoğun Tempo	Akademisyen		
	En çok isteyen - %	Orta düzeyde isteyen - %	En az isteyen - %
Önemli	13 - % 38	5 - % 11	8 - % 20
Orta	8 - % 24	15 - % 34	15 - % 48
Önemsiz	13 - % 38	24 - % 55	27 - % 32
Toplam	34 - %100	44 - % 100	50 - % 100
	<i>Değer</i>	<i>Serbestlik Der.</i>	<i>Anlamlılık</i>
	9,576	4	,048

$X^2=9,576$ ve $p<,048$ sonucuna göre, akademisyenliği tercih etmekle yoğun tempoda çalışmak istenmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tablo 9’da görüldüğü gibi, akademisyen olmak isteyenlerin % 38’ i yoğun tempoda çalışmak isteyebileceklerini ifade etmişlerdir. Akademisyen olmayı düşünmeyenlerin ise % 20’si yoğun tempoda çalışabileceklerini ifade etmişlerdir. Akademisyenlik yoğun tempoda çalışmayı gerektiren bir meslektir. Bu bağlamda, yoğun tempoda çalışabileceğini ifade eden öğrencilerin oranının % 38’in çok üstünde olması gerekirdi. Nitekim akademisyen olmak isteyen öğrencilerin % 38’i de yoğun tempoda çalışmanın çok da önemli olmadığını düşünmektedirler.

Akademisyenlik ile garanti gelir, kar elde etme, bağımsız çalışabilme, kişisel tatmin sağlama ve ekip çalışması arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 10: Devlet Memurluğu ile Maaş Garantisi İlişkisi

Maaş Garantisi	Devlet Memuru		
	Çok İsteyen - %	Orta Düzeyde İsteyen- %	Hiç İstemeyen - %
Önemli	46 - % 69	15 - % 48	6 - % 26
Orta	15 - % 22	13 - % 42	3 - % 39
Önemsiz	6 - % 9	3 - % 10	11 - % 35
Toplam	67 - %100	31 - % 100	20 - % 100
	<i>Değer</i>	<i>Serbestlik Der.</i>	<i>Anlamlılık</i>
	21,380	4	,000

$X^2=21,380$ ve $p<,001$ sonucuna göre, devlet memurluğu mesleğini tercih ile gelir garantisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tablo 10'da görüldüğü gibi devlet memuru olmayı çok isteyen öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 69) gelir garantisini çok önemli bulurken, devlet memuru olmayı hiç düşünmeyen öğrencilerin çok azı (% 26) gelir garantisini çok önemli bulmaktadır.

Tablo 11: Devlet Memurluğu ile Bir İdeale Hizmet İlişkisi

Devlet Memuru	İdeale Hizmet		
	Önemli - %	Orta - %	Önemsiz - %
Çok isteyen	24 - % 69	26 - % 45	17 - % 47
Orta düzeyde isteyen	7 - % 20	11 - % 19	13 - % 36
Hiç istemeyen	4 - % 11	21 - % 36	6 - % 17
Toplam	35 - %100	58 - % 100	36 - % 100
	<i>Değer</i>	<i>Serbestlik Der.</i>	<i>Anlamlılık</i>
	12,329	4	,015

$X^2=12,329$ ve $p<,015$ sonucuna göre, bir ideale hizmet etmek ile devlet memurluğunu tercih etme arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tablo 11'de görüldüğü gibi, bir ideale hizmet etmek isteyenlerin büyük çoğunluğu (% 69) devlet memuru olmak istemektedirler. Bir ideale hizmet etmeyi önemsiz görenlerin yarıya yakını (% 47) devlet memuru olmak istemektedirler.

Devlet memurluğu ile kar elde etme, bağımsız çalışabilme, kişisel tatmin sağlama, yoğun tempoda çalışma ve ekip çalışması arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Sonuç ve Öneriler

Toplumsal zenginliğin artırılması, işsizliğin azaltılması ve ekonomik kalkınmaya bir ivme kazandırması için kişilerin girişimciliğe özendirilmesi gerekmektedir. Bunun için özellikle yeni iş fikirleri uygulamaya konularak genç girişimciler özendirilmelidir. Gençlere girişimcilik konusunda eğitim verilmeli ve üniversitelerle işbirliğine yapılarak girişimcilik konusunda gençlerin önünü açacak bilgiler verilmelidir.

İnsanımız doğal olarak belki de çevrenin ve toplumun verdiği mesajlarla yaratılıştan girişimci eğilimlidir. Yaklaşık on dört milyon olan ilköğretim çağındaki öğrenciler ve bunlara girişimcilik konusunda verilebilecek yönlendirmeler ya da eğitimler ülkemizin kalkınmasında büyük bir potansiyel oluşturmaktadır. Dünyada pazar yapıları ve alışveriş biçimleri sürekli değişmektedir. Gelecek yıllarda satın alma eğilimleri nasıl olacaktır? Bilgi işlem ve insan ilişkileri eğitilmiş bireyleri nasıl etkileyecektir? Bu ve benzeri konulara özellikle lise ve yüksek öğretimde verilebilecek girişimcilik boyutundaki beceriler ve eğitimler girişimcilik zincirine yeni halkalar ekleyecektir. Bu yönde lise ve üniversitelere girişimcilik dersleri ve bölümleri koymak, girişimcilik konusunda ilgili kamu kurumları, okullar ve sivil toplum örgütlerince verilecek seminer, konferans ve kariyer günleri gibi pek çok etkinlik oldukça yararlı olacaktır.

Öğrencilerin bazı bireysel özellikleri ile meslek ideallerinden bazıları arasında ilişki bulunmuştur. Cinsiyet ve okul başarısı ile bazı meslek idealleri arasında ilişki vardır. Kız öğrenciler akademisyen olmaya daha fazla eğilimlidirler. Ülkemizde kadın akademisyen sayısındaki hızlı artış bu durumu doğrulamaktadır. Nitekim Türkiye’de, toplam akademisyenler içinde kadın akademisyenlerin oranı 2001’de % 25 iken, 2005’de bu oran % 36’ya, 2008’de ise % 37’ye yükselmiştir (www.yereldengenele.com, 2008). Buna karşın erkekler de kendi işini kurmaya daha fazla eğilimlidirler. Yapılan bir araştırmaya göre, Türkiye’de çalışan kadınların sadece % 9’unun girişimci oldukları (Karakoç ve Kolaşın, 2008) düşünüldüğünde bu durum daha iyi anlaşılmaktadır. Erkeklerde bu oran % 24’tür. Ayrıca girişimciliği etkileyen faktörlerden gelir garantisi ve ekip çalışması ile cinsiyet arasında da ilişki bulunmuştur. Kız öğrenciler maaş garantisi olan işlere daha fazla eğilimlidirler. Kendi işini kurmaya daha az eğilimli olan kız öğrenciler, daha çok maaş garantisi olan işleri tercih etmektedirler. Bundan başka erkek öğrenciler kız öğrencilere göre, ekip çalışmasına daha eğilimlidirler.

Okuldaki başarısı yüksek olan öğrencilerin büyük çoğunluğu akademisyen olmayı istemektedirler. Okul başarısı yüksek öğrencilerin akademisyen olmayı istemeleri akademisyenlik mesleğinin maddi olarak çok da cazip olmamasına rağmen sevindiricidir. Ayrıca okul başarısı yüksek olan öğrenciler maaş garantili işlere daha çok önem vermektedirler. Bir ideale hizmet etmeyi önemseyen öğrencilerin önemli bir kısmı akademisyen olmak istemektedirler. Daha çok idealist insanlara uygun bir meslek olan akademisyenliğin bir ideale hizmet etmeyi önemseyen öğrenciler tarafından çok istenmesi sevindirici bir durumdur. Ayrıca akademisyen olmak isteyen öğrencilerin yoğun tempoda çalışmayı akademisyen olmak istemeyen öğrencilere göre daha büyük ölçüde önemsedikleri görülmektedir. Akademisyen olmak isteyen öğrencilerin bir kısmı (% 38) yoğun tempoda çalışmaya önem verirken, bir kısmı da (% 38) önem vermemektedir. Buradan da akademisyen olmak isteyen öğrencilerin yoğun çalışma temposu ile ilgili kafalarının çok net olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Meslek ideallerinden bazıları ile girişimcilik eğilimlerini etkileyen bazı unsurlar arasında ilişki bulunmuştur. Devlet memuru olmak isteyen öğrencilerin daha çok maaş garantili işlere önem verdikleri görülmektedir. Devlet memuru olmak istemeyen öğrencilerin çok azının maaş garantisine önem vermeleri de dikkat çekicidir. Devlet memuru olmak isteyenler aynı zamanda büyük ölçüde bir ideale hizmet etmek isteyenlerdir. İdealist insanların devlet memuru olmak istemesi sevindiricidir.

Kaynakça

- Alpkan, L., Ercan E., Çağrı B. ve Cengiz Y. (2005); "Şirket Girişimciliğinin Şirket Performansına Etkileri", *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6 (2), ss. 175–189.
- Arslan, K. (2002), "Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri", *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6, 1–11.
- Avşar, M. (2007); "Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama", Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana:
- Aytaç, Ö. (2005); "İktisadi ve Sosyal Gelişme Açısından Girişimcilik", *Akademik Araştırmalar Dergisi* Yıl:7 Sayı:26, .s.79–102.
- Aytaç, Ö. (2006); "Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:15, ss. 139–160.
- Aytaç, Ö. ve İLHAN, S. (2007); "Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif" *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Sayı 18, ss. 101–120.
- Bird, Barbara J., (1998) ; *Entrepreneurial Behavior*, Foresman Company, Illinois:
- Bozgeyik, A. (2005); "Kriz Dönemlerinde Girişimcilik Neden Daha Önemli?" [http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=577- \(01.04.2009 \)](http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=577- (01.04.2009))
- Bozkurt, Rüştü (2000); "Girişimci ve Rol Bilinci", *İş Fikirleri Dergisi*, Sayı: 2000/12.
- Brazeal, D. V. (1993) "The Genesis of Entrepreneurship", *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 23, ss.29–45.
- Cansız, E. (2007); *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*"Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta:
- Drucker, P. (1993); *Gelecek İçin Yönetim*, Çeviren: Fikret ÜÇCAN, İş Bankası Yayınları, No.327, İstanbul:
- Durukan, T. (2005). *Küreselleşme ve Çokuluslu İşletmecilik*, Nobel Yayınları, Ankara.

Durukan, T. (2007). "Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21.Yüzyılda Girişimciliğin Önemi" *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi: Journal of Entrepreneurship and Development* Cilt 1 · Sayı 2, ss. 25–38.

Erdem, F. (2001). "Girişimcilerde Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişisine Kültürel Yaklaşım", *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi* 2001/2, ss. 43–61.

Gül, H. (2005). Bilgi Toplumu Liderliği Karizmatik Liderliğin Sonu Olur mu? http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl/_gos.php?nt=223 (01.04.2009).

Gürol, M. A. (2006). "Küresel arenada Girişimci ve Girişimcilik", Gazi Kitapevi, Ankara.

<http://www.yereldengenele.com/dunya/turk-kadin-akademisyen-sayisi-italyayi-gecti/>(2008). "Türk Kadın Akademisyen Sayısı İtalya'yı Geçti", 04.05.2009.

Kapu, H. (2001). "Orta ve Güneydoğu Anadolu'da Yaşayan Girişimci Yöneticilerin Yaşam ve Girişimcilik Değerleri", Yayınlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul:

Karakoç, U. ve Gökçe U. K. (2008). <http://betam.bahcesehir.edu.tr/UserFiles/File/ArastirmaNotu017.doc>, (04.05.2009).

Karalar, R. (2001). *Genel İşletme*, AÖF Yayınları, Eskişehir.

Keskin, H, Alpkan L. ve Zehir, C. (2002). "Girişimcilik Hisleriyle Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişki: Gebze ve Civarındaki Girişimciler Üzerine Bir Saha Araştırması", *Doğu Akdeniz Üniversitesi 21. Yüzyılda Kobiler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyum Bildirileri*.

Kutan, R.Ö. (2003). "Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü: Kadın Girişimciler", *11.Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, Afyon:

Muller, S. L., (2004). "Gender Gaps in Potential for Entrepreneurship Across Countries and Cultures", *Journal Of Developmental Entrepreneurship*, Vol. 9., No. 3, ss.190-220.

Müftüoğlu, M. T. (2004). *Girişimcilik*, AÖF Yayınları, Eskişehir:

Müftüoğlu, T. ve Durukan, T. (2004). "*Girişimcilik ve Kobiler*" Gazi Kitapevi, Ankara:

Örücü, E. Kılıç, R. ve Yılmaz Ö. (2007). "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi Üzerine Bir Uygulama", *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 2(2), ss. 27 – 47.

Tekin, M. (2005). "*Hayallerin Gerçeğe Dönüşümü: Girişimcilik: Başarı Öyküleri, Örnek Olaylar, Girişimcilik Testleri*", Güney Ofset, Konya:

Titiz, T. (1999). "*Genç Girişimcilere Öneriler*", İnkılâp Kitapevi, İstanbul:

Titiz, T. (1994). *Girişimcilik*, İnkılâp Kitapevi, Ankara.

Uygun, R. (2006). "*Türkiye'de Girişimcilik Kültürünü Yönlendiren Öncü Girişimciler ve İbrahim Bodur Modeli*", Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, ss. 165–170.